

Lesena polenta.

(Pripovedka.)

I.

Vrh sv. Valentina je bil še razsvitljen od solnčnih žarkov; a preko Soče po lepejši laškejši, užé z mrakom pokritejši dolini, prepihljaval je že hladen veter ter ljudém naznanjal, da so užé minuli lepi in prijazni večeri polétné dóbé, ter je zdaj mnogo ugódnéjšé posedati v kuhinji okolo ognjišča, nego li izprehajati se po polji pod milim nebom; zatorej je v Vlési star kmet skliceal svojo družino pod streho in dejal ženi, naj se podviza s polento, *) ker tuji gost je truden in bi ne bilo lepó, ako bi se moral brez večerje podati k počitku.

V tem se približa mlad gospod, sede v kuhinji k starčku na klop in mu pripoveduje, kako je izgrešil pravi pot ter prišel k njemu v vas mimo lepe cerkve, v katerej je ravnokar ogledal si oltarje in podobe svetnikov; pripoveduje mu tudi o drugih cerkvá in lepih poslopij, katera je videl hodeč po širocem svetu ter mu pravi, da je zdaj na poti iz Dunaja, kamor je bil šel obiskat plemenito gospó, katera mu je bila velika dobrotnica v mladosti, in hvaležnost ga je gnala obiskati jo, ker mu je mnogo pomagala, da se je izučil umetelnosti slikarstva. — V tem je gospodinja skuhala polento, vkló-pila jo na štirivoglató deščico ter jo z nitjo razdelila na kosce. Gostoljubní kmetič vzame steklenico, natoči črnega vina iz sodca, katerega je imel za vrati pod stolbami, a mlada ččica je prinesla iz omare košček sira.

Tujemu gospodu, katerega hočemo imenovati Dragotina B., zdela se je ta njemu nenavadna večerja zeló čudna, da-si mu je prav dobro dišala.

Po večerji vpraša Dragotín starčka to in óno, naposled tudi po osobah njegove družine.

Starček mu odgovori: „Otroci, katere vidite tukaj, so moji vnuki; njihov oče, moj zet, peljal je nekoliko žita v mesto na prodaj in ga do jutri večera ne bode domóv; mati otrokom, moja jedina hči, umrla je ob istem času, ko je zagledalo to dekletce luč svetá,“ pri teh besedah pokaže s kazalcem na ččico, v katere očéh so se zablestéle debele solzé.

Dragotín. Lepa in zala deklica je to; ali je tudi pridna?

Starček. To pa to; pridna je, da bolj pridna ne more biti. V vsem je podobna svojej rajnejši materi. Imé smo jej dali Milka, kakor je bilo tudi materi imé. Da je lepa, to je res, ali kaj pomaga lepota ubogej deklici, ako nima premoženja; delati in potiti se bode morala ves čas svojega življenja, ako bode hotela živeti.

Dragotín. Telesna lepota je večkrat zrealo tudi dušne lepote; kadar Milka odraste, dali jej bodete lepo doto, omožila se bode in postane sama svoja gospodinja.

Dobrovoljni starček na te tujčeve besede z glavo zmajé, ter ne vé, ali bi se smijal, ali kaj družega dejal. Dragotín videč, da starček molči, želí mu

*) Polenta je jed iz turšične moke, podobna kranjskim „žgancem“ s tem razločkom, da se v kotličku skoraj do trdega skuha ter se potem v podobi hlebca vklópi (iztrese) na štirivoglató deščico.

lehko noč in reče: „Deščico, na katerej je bila polenta, dobro operite; jutri hočem jaz za kosilo polento pripraviti.“ To rekši, otide po stolbah v spalnico.

II.

Druzega jutra je bilo nebó jasno in zlati solnčni žarki so se razlili po vsej dolini. Dekleta iz vasi so šla pojoč na polje; pastirji, živino na pašo ženoč, pripovedovali so si, kaj se jim je pretečeno noč sanjalo; pridni in skrbni oratarji so se na poti k vsakdanjemu delu pogovarjali od dovršene setve in trgatve; sim ter tja je bilo slišati tudi vesele ptičke žgoleti in zdelo se je človeku, kakor da bi lepi jesenski dan segel vzpomladi v róko.

Kakor bi se za vse to nič ne brigal in bi mu nič mar ne bilo vse to, kar se godi okolo njega, sedel je mlad mož na stolu pod orehom, ki je rasel pred hišo našega kmeta. Na mizi pred njim je stala prazna polentina deščica a on je ves zamišljen gledal vanjo, risal in slikal, ogledoval jo od vseh strani ter se veselo nasmehival. — Dolgo je tako sedel pod orehom, kar ga pride Milka klicat, da bi šel v hišo južinat. Dragotin vzdigne glavo, nasmehne se, ter reče, naj bi šla babici povedat, da bi on rad nekaj z njo govoril.

Ko je babica prišla, pokaže jej Dragotin polentino deščico. Babica jo pogleda, zeló se začudi ter reče: „O Bog moj! vi ste pač dober človek. Moj stari bode moral drugo deščico za polento napraviti, to užé vidim. Ali vaša polenta, ki ste jo tukaj narisali, kakó je podobna, dà — še mnogo lepša je, kakor jo mi kuhamo. In ta dva kosca tukaj, užé sta z nitjo razdeljena, in tudi nit tukaj čez polento — o Bog! kako ste mogli vse to tako natanko narisati. A zapodite to muho proč, da vam ne umaže vašega dela,“ pristavi babica in mahne z roko nad muho, da bi jo zapodila. Ali kako zarudí v lice od sramote, ko vidi, da je bila muha pri polenti le naslikana, ter se ne dá odpoditi.

„To polento,“ reče Dragotin, dali bodete vašej Milki za doto, kadar se bode možila. Po póludne hočem podobo še nekoliko popraviti, da delo izvršim, in potem se takój podam na pot v Oglej in od onod v Benetke in v Rim.

III.

Več let je preteklo od tega dneva, ko se je bil slikar, ki je bil polento narisal, ločil iz tihe doline. Milka je postala cvetoča devica; bila je čedna, pobožna in pridna. Gospod župnik óne vasi so jo večkrat priporočevali drugim dekletom v vzgled in posnemo, in vsak, kdor jo je poznal, moral jo je spoštovati.

Peter, sin imovitega kmeta, mislil je užé večkrat, da bi dobro bilo, ako bi pošteno Milko svojim starišem za nevesto pripeljal. (Ž njo je užé nekolikokrat na sejmu o tem govoril.)

Ker se pa na kmetih večkrat zgodi, da stariši pri ženitvi svojih otrok le na denar in premoženje gledajo, a malo nato, kakšne lastnosti ima nevesta, zatorej se je Peter zeló bal, da bodo tudi njegovi stariši njegovej želji nasprotovali. Šel je torej k gospodu župniku, ki so bili ujec njegovega očeta, in jim razodel svoje misli o Milki ter jih prosil, naj bi oni, kot dober duhovní oče, dobro besedo izpregovorili zanj pri njegovih stariših gledé ženitve s pobožno in pridno Milko.

Peter si je izbral dobrega posredovalca svoje prihodnje sreče. Za nekoliko dni se je užé raznesla po vási novica, da se bode Peter, sin imovitega kmeta, poročil z ubožno pa pošteno Milko.

IV.

Bilo je necega dne ob času trgatve. V Vlěso pride bogat plemenitaž, gospod St. . . , ogledovat svoje polje. Ker je bil Milkin ded njegov naselnik, ki mu je polje oskrboval, pride plemenitaž tudi njega obiskat in ga vprašat, kako je zadovoljen z letino.

Pred odhodom mu reče plemenitaž: „Slišal sem, da bode te kmalu omožili vašo vnuko Milko in jej dali med drugim tudi nekaj posebnega za doto; rad bi tudi jaz videl óno leseno polento, o katerej se pripoveduje po vsej okolici.“

„O gospod, le norčija je to,“ reče Milkin ded, „druzega ni kakor priprosta polentina deščica, malo pomazana z rumeno barvo. Užé davno sem jo hotel razsekati in ogenj ž njo zakuriti, vzlasti v pretečenej zimi, ko smo imeli tako hud mraz; ali moja stara mi tega ni pripustila, in verjemite mi gospod, da še denes misli, lesena polenta jo bode zveličala.“

Ker je plemenitaž gospod St. le prosil in prosil, da bi mu starček pokazal leseno polento, stopi kmetič v hišo ter se kmalu vrne s svojo ženo, ki je imela namalano polento skrbno zavito v ruti. — „Dà,“ reče žena odgrinjajoč deščico, „jaz imam še zdaj veliko zaupanje v te slikarijo, ker óni mladi gospod, kateri jo je narisal, in katerega imé stoji tudi tukaj pri polenti zapisano, rekel mi je, da bode ta podoba moje vnuki še lepo doto prinesla. Mladi gospod je bil takó dober in prijazen ter je govoril takó resnično, da mu moram verjeti. Glejte, milostivi gospod, ter mi povejte, kako se vam dopade lesena polenta. Jaz bi je ne dala od hiše sama ne vem za koliko nè!“

Plemenitaž ogleduje nekoliko časa naslikano polento in reče: „Veste kaj, ljuba moja! dajte jo meni in . . . molčite, saj* je nočem zastonj. Rekli ste, da bode ta polenta vaše vnuki doto prinesla; če jo pa bote imeli le v ruti zavito, prevrtal jo bode še kucec; a jaz vam dam za njo sto zlatnikov. Nu, ali ste zadovoljni?“

„O gospod moj ljubi,“ vi se le šalite z menoj ubogo revo. Kdo bi bil takó neumen in bi dal toliko denarjev za to leseno igračo,“ reče babica osupela.

„Bodi si igrača ali ne, mož beseda ostanem! Prinesite jo jutri v mojo graščino in takój vam odštejem sto zlatnikov.“

Druzega dne je bila Milka za sto cekinov bogatejša, in o sv. Martinu tudi žena Petrova, s katerim je dolgo srečno in zadovoljno živela. Lesena polenta, pravijo, da je spravljena v Turinskem muzeji v Italiji, kder se še denes vidi.

(Po „Prijetelju“ 1855. l.)